

ШИФР: «ПОТЕНЦІАЛ КрУ»

СЕКЦІЯ:

«ПОТЕНЦІАЛ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	5
1.1. Соціально-економічна сутність кредитної діяльності банку	5
1.2. Класифікація форм та видів кредитної діяльності	7
1.3. Проблеми та перспективи розвитку кредитної діяльності в Україні	9
Висновки за I розділом	10
РОЗДІЛ 2 СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ.....	11
2.1. Структурний аналіз кредитної діяльності банківської системи України	11
2.2. Динамічний аналіз кредитної діяльності банківської системи України	13
2.3. Аналіз сезонних коливань та циклічності кредитної діяльності банківської системи України	14
2.4. Матричний аналіз кредитної діяльності банківської системи України	16
Висновки за II розділом.....	18
РОЗДІЛ 3 ПРОГНОЗУВАННЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	19
3.1. Прогнозування кредитної діяльності банківської системи України	19
3.2. Рекомендації щодо покращення кредитної діяльності банківської системи України	24
Висновки за III розділом	25
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	29
Додаток А. Розрахунок індексу сезонності кредитної активності в Україні за 2016-2018 роки	32

ВСТУП

Кредитування клієнтів – одна з основних економічних функцій будь-якого банку. Від рівня виконання своїх кредитних функцій і використання кредитного потенціалу залежить не тільки положення банку на ринку, а й економічний стан регіону, області, в якій цей банк функціонує.

У загальній діяльності банків кредитування займає більшу половину активів банку, приблизно 60%, що визначають 2/3 усіх доходів [4]. Якщо не дивитись на те, що кредитна діяльність є найбільш ризикованою частиною активів банку, то можна виділити найголовніший плюс – це найприбутковіша діяльність банку.

Дослідженням кредитної діяльності банківської системи займалися в своїх роботах такі автори, як: Вислоцький В., Дзюблюк О., Доллан Е. Проблемам оцінки ефективності кредитної діяльності банків присвячено праці зарубіжних та вітчизняних економістів: Зверяков М., Лютий І., Луців Б., Кабушкін С., Камінський А.

Метою роботи є статистичне визначення обсягів, структури та динаміки результатів кредитної діяльності банківської системи України та їх статистичний аналіз.

Для досягнення мети необхідно виконати такі **завдання**:

- визначити соціально-економічну сутність кредитної діяльності банківської системи України;
- розглянути основні форми та види кредитування;
- дослідити проблеми та перспективи розвитку кредитної діяльності банківської системи України;
- виконати структурний, динамічний та матричний аналіз показників кредитної діяльності банківської системи й аналіз сезонності;
- розробити прогноз та проект вдосконалення розвитку кредитної діяльності банківської системи України.

Об'єкт дослідження – банківська система України.

Предмет дослідження – аналіз показників кредитної діяльності банківської системи України.

У процесі дослідження та написання роботи були використані такі методи: загально-наукові, логічні, дедуктивні, порівняння показників, емпіричні (спостереження), різноманітні статистичні, графічні, економіко-математичні методи і матричні аналізи та інші.

Практичне значення. Результати дослідження були апробовані. Окремі розробки, висновки та пропозиції становлять певний інтерес і прийняті для практичного використання в діяльності відділення Приватбанку, отримані результати прогнозів та досліджень можуть бути використані в кредитних установах і банківських організаціях або в навчальному процесі.

Новизна: проаналізовано структуру показників кредитної діяльності банківської системи, вплив сезонності та розроблено проект рекомендацій щодо покращення кредитної діяльності банківських установ.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та переліку використаних джерел. Загальний обсяг роботи 31 сторінка. Містить 13 рисунків і 10 таблиць. В роботі використано учбову та наукову літературу, законодавчі та нормативні документи, статті, монографії, статистична інформація та відкриті інтернет ресурси тощо. Робота виконана застосовуючи програмне забезпечення MS Word, MS Excel.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

1.1. Соціально-економічна сутність кредитної діяльності банку

Для того щоб зрозуміти сутність кредитної діяльності банківської системи треба зрозуміти визначення кредитних операцій, бо це є основою кредитної діяльності. Відповідно до Закону України "Про банки і банківську діяльність", кредитна операція – вид активних банківських операцій, пов'язаних із розміщенням залучених банком коштів таким шляхом: надання їх у тимчасове користування або прийняття зобов'язань про надання певної суми коштів; надання гарантій, порук, акредитивів, акцептів, авалів; проведення факторингових операцій та операцій фінансового лізингу; видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій зворотного репо; будь-якого продовження строку погашення боргу, яке надано в обмін на зобов'язання боржника щодо повернення заборгованої суми, а також на зобов'язання щодо сплати процентів та інших зборів за такою сумою (відстрочення платежу) [2].

Є багато причин виникнення та існування кредиту, але так, як це економічний процес, головною причиною буде загальноекономічна, а саме – причиною існування кредиту є товарне виробництво, основою його функціонування виступає рух вартості у сфері товарного обміну (рис. 1.1) [1].

Принципи, за якими функціонує банківська система України – складне питання, адже кожен дослідник може інтерпретувати їх по-різному. Звернемось до нормативно-правових документів. У Положенні Національного Банку України зазначено, що основними принципами кредитної діяльності є:

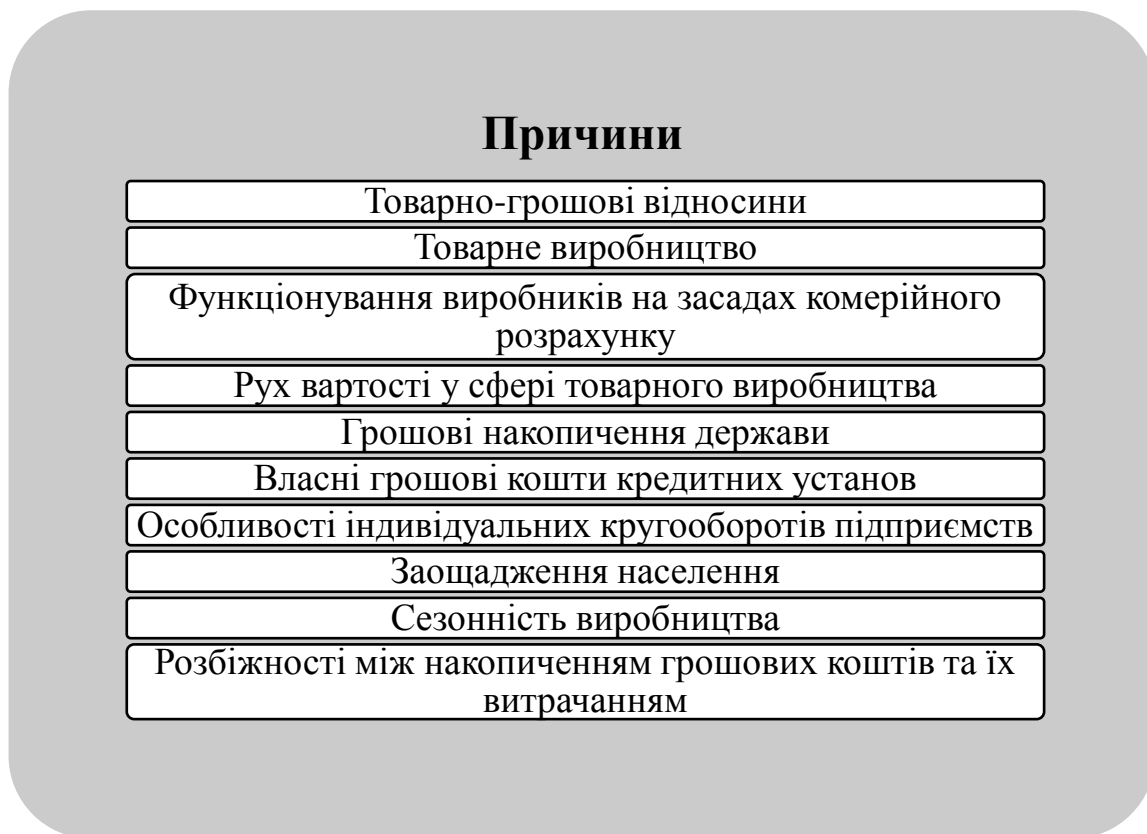

Рис. 1.1. Причини виникнення та основи функціонування кредитних відносин

- цільовий характер;
- терміновість;
- забезпечення;
- повернення;
- платність;
- диференційованість [3].

Поряд з принципами кредитної діяльності також є умови кредитування – певні вимоги до суб'єктів кредитування, є необхідною частиною, як ці принципи будуть реалізовані [15]. Кожен банк установлює свої умови кредитування, проте є декілька основних загальних умов:

- кредитоспроможність позичальника (можливість повернути кредит);
- дотримання відповідних економічних нормативів банківської діяльності;

- кожен об'єкт та суб'єкт має бути обумовлений кредитному договорі;
- банк може видавати кредити в рамках своїх кредитних ресурсів;
- фіксування усіх вимог і зобов'язань у кредитному договорі;
- управління кредитним ризиком і його мінімізація;
- вираження інтересів обох суб'єктів кредитування;
- дотримання договору й умов кредитування та інші [5].

Кредитна діяльність банківської системи є важливим елементом як економіки, так і соціального життя [4].

1.2. Класифікація форм та видів кредитної діяльності

Питання форм кредитної діяльності є суперечливим, адже економісти дотримуються різного розуміння критеріїв, принципів та ознак виділення форм кредиту [13]. Саме поняття форм кредиту не є статичним. Вони змінюються за постійною динамікою розвитку економічних процесів та економіки в цілому [17].

За базу визначення форм кредиту можна взяти Положення Національного Банку України «Про кредитування», де зазначається, що суб'єктам господарської діяльності доступні такі форми кредиту, як: банківський; комерційний; лізинговий; іпотечний; бланковий; консорціумний [20].

Але не можна сказати, що цей перелік вичерпний. Саме тому його називають базою. Існують також такі важливі форми кредиту, як: державний, міжнародний, товарний, грошовий, споживчий та інші [10].

Найбільш загальною формою кредиту є форма позиченої вартості, що рухається між кредитором та позичальником. На рис. 1.2. зображено вартісні форми кредиту [6]. Щодо видів кредитів, то взагалі немає єдиного світового визначання. Види кредитів відрізняються в кожній країні через те, що різний

рівень економічного розвитку, традиції, система надання позик та їх погашення.

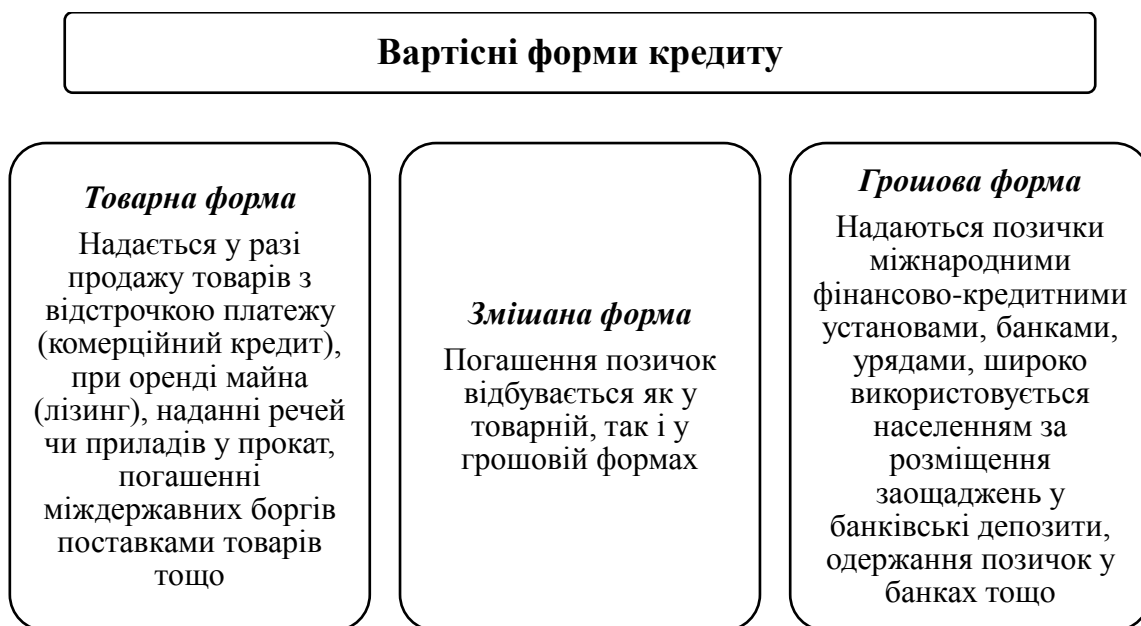

Рис 1.2. Вартісні форми кредиту

Класифікація видів кредитів відповідно до Положення Національного банку України «Про кредитування» (рис. 1.3) [7]. Так як економіка постійно розвивається, додаються ще нові види кредитів, а саме: терміновий кредит, кредитна лінія, овердрафт та інші [11].

Рис. 1.3. Класифікація видів банківського кредиту

За допомогою пропозиції різних форм та видів кредитів банки примножують свій прибуток через збільшення обсягу різних позикових операцій, пошуку нових джерел доходів, щоб компенсувати ризик за кредитними операціями [21].

1.3. Проблеми та перспективи розвитку кредитної діяльності в Україні

Основні проблеми щодо розвитку кредитної діяльності банків пов'язані з невизначною інституційною організацією кредитного ринку, дефіцитом кредитних ресурсів, підвищеним кредитним ризиком, недовірою контрагентів [9].

Сучасний розвиток економіки України відбувається в нестабільних умовах. На економіку постійно впливають зовнішні чинники, політичні та економічні фактори [22]. Зараз перед банківською системою України гостро стає проблема підвищення ефективності кредитної діяльності [26]. На розвиток кредитної діяльності банків значно впливає стан грошово-кредитного ринку. Відсоткові ставки за вкладами банків, що мають дефіцит ліквідності та обмежений доступ до кредитів рефінансування з боку НБУ, значно підвищують відсоткові ставки, що негативно впливає на загальну ефективність їх діяльності [12]. Значне зростання відсоткових ставок за депозитними вкладками фізичних осіб можна спостерігати у потенційно проблемних банках [14].

Станом на 01.01.2019 середнє значення відсоткової ставки за кредитами, наданими фізичним особам, складало 34,3%, а суб'єктам господарювання – 15,3% в національній валюті [20]. При цьому, зважаючи на високу конкуренцію за ресурсну базу, що зумовлює збільшення відсоткових ставок, а також зростання облікової ставки НБУ, вартість кредитного ресурсу залишатиметься високою [8].

Таким чином, розвиток грошово-кредитного ринку на сьогодні має тенденції негативного впливу на кредитну діяльність банків України.

Висновки за I розділом

Тема кредитної діяльності банківської системи достатньо широка та знаходиться у постійному розвитку. З кожним роком з'являється все більше нових форм та видів кредитів, адже для ефективної діяльності цієї сфери потрібно підлаштовуватись під світовий прогрес та загальноекономічні зміни.

Але з новими видами кредитів виникають і нові проблеми, які неможливо залишати без уваги. Найбільш вагомі проблеми, які треба розглядати першочергово стосуються відсоткової ставки, системи управління та регулювання кредитної діяльності банківської системи України, державного регулювання відносин між кредитором та позичальником.

У наступному розділі буде детально розглянуто обсяги, структуру та динаміку кредитної діяльності банківської системи України.

РОЗДІЛ 2

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

2.1. Структурний аналіз кредитної діяльності банківської системи України

З 2017 року за рішенням Правління НБУ від 10 лютого 2017 року № 76-рш визначаються нові критерії розподілу банків на окремі групи [18]: з державною часткою, банків з іноземних банківських груп, банків з приватним капіталом та неплатоспроможних банків. На 01.11.2019 структура виглядає так, що в структурі переважають банки з державною часткою, що становить 40% зі значенням загальних обсягів кредитних ресурсів 233 553 576 тис. грн. З невеликою різницею відстають банки з іноземних банківських груп (39%). Найменшу частку в структурі займають неплатоспроможні банки – 1%, що є дуже малим показником. На даному етапі ці банки не можуть бути конкурентоспроможними, через їх фінансову неконкурентоспроможність (рис. 2.1).

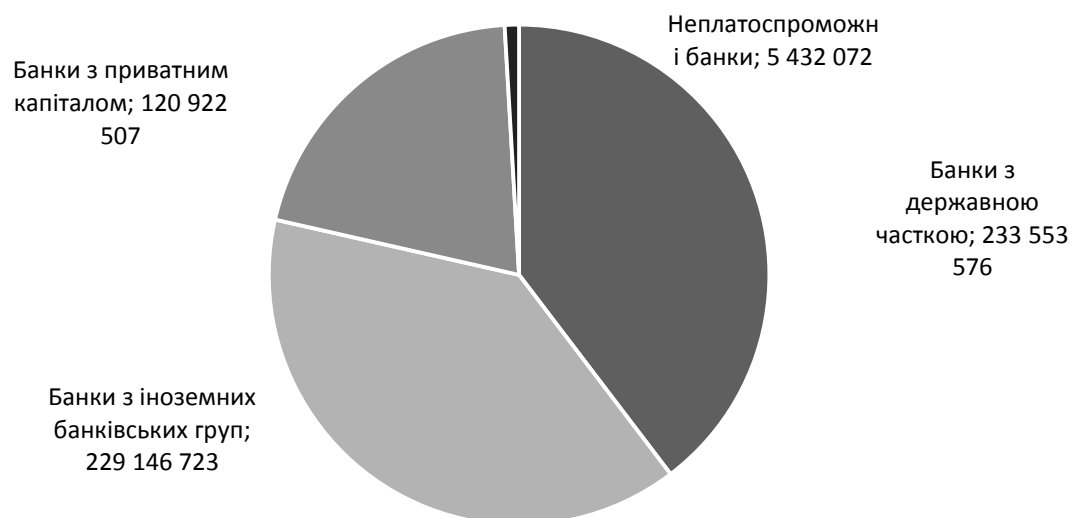

Рис. 2.1. Структура кредитних ресурсів банків України на 01.11.2019, млн. грн. (виконано автором за джерелом [20])

За останні 4 роки спостерігається постійне зниження частки валютних кредитів в економіці, пояснення цієї тенденції є те, що в Україні проводиться політика «плаваючого валютного курсу», тобто з 2015 року курс більше не таргетується [19]. Через це в 2015 році валютний курс виріс майже в 3 рази, що і стало причиною зменшення валютних кредитів. Доля загальних кредитів в національній валюті складає 57%, що становить 651 790 млн. грн. в загальному обсязі кредитних ресурсів і переважає над долею валютних кредитів на 14,0% (43%) (рис. 2.2).

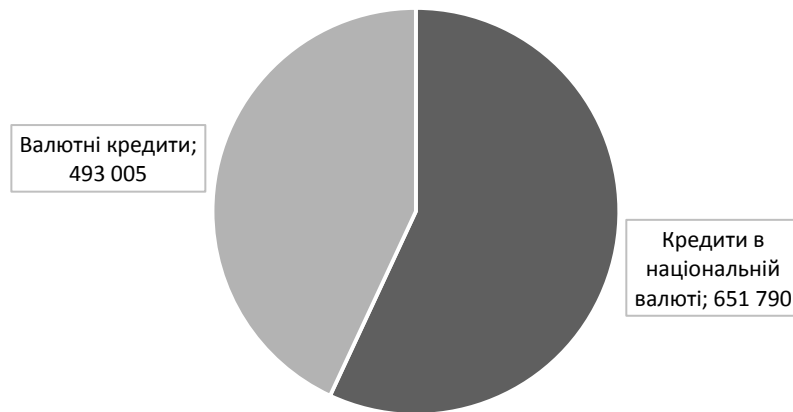

Рис. 2.2. Структура наданих кредитів по валютам на 01.11.2019, млн. грн. (виконано автором за джерелом [20])

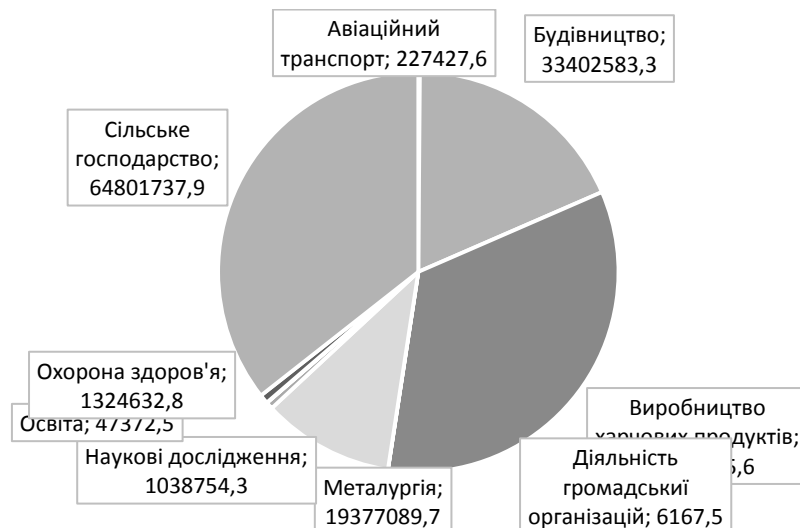

Рис. 2.3. Структура наданих кредитів за видами економічної діяльності на 01.11.2019, млн. грн. (виконано автором за джерелом [20])

За направленістю виданих кредитів суб'єктам господарювання найбільше кредитних ресурсів надається у сфері сільського господарства, що складає 36% або 64 801 737,9 тис. грн. у загальному обсязі кредитних ресурсів банківської системи України та виробництва харчових продуктів – 34% (61 805 225,6 тис. грн.) (рис. 2.3). А найменше значення наразі мають діяльність громадських організацій – 0,01% (6 167,9 тис. грн.) та освіта – 0,02% (47 372,7 тис. грн.). Можемо помітити, що набагато менше кредитів видається на соціальні потреби, ніж на виробництво. Сьогодні це є соціально-економічною проблемою України.

2.2. Динамічний аналіз кредитної діяльності банківської системи України

Для того, щоб зрозуміти тенденції розвитку кредитної діяльності України зробимо динамічний аналіз основних показників банківської активності (табл. 2.1) [19].

Кредитні обсяги за 2015-2016 роки зросли на 12 205 млн. грн. або ж на 1,2%. В наступному 2017 році спостерігається зниження кредитних обсягів на 13 551 млн. грн. (1,3%). Далі у 2018 році значний ріст 14,4%. І в 2019 році знову помічаємо зниження до рівня 1 075 614 млн. грн. Загальні кредитні обсяги за визначений період нестабільні і постійно коливаються.

Важливу роль у кредитній діяльності банківської системи грає співвідношення кредитування фізичних осіб і юридичних осіб. Зміни у частці кредитування фізичних осіб впливають на споживчий попит, а у частці юридичних осіб – на обсяги і розвиток виробництва [23]. Розглянемо тенденції розвитку кредитування фізичних і юридичних осіб порівнюючи із загальною часткою кредитних ресурсів за період з 2015 року по 2019 рік (рис. 2.4.).

Останні 5 років обсяги кредитування остаються майже незмінними. Кредитні ресурси розподіляються між фізичним та юридичними особами

практично не змінюючи ці частки. Можна помітити лише незначні коливання. Так з 2016 року по 2017 рік кредитування фізичних осіб зменшилось на 37%, а кредитування юридичних осіб зменшилось на 4%.

Значне зниження кредитування фізичних осіб свідчить про кризову ситуацію, що була в країні у 2015 і через це помітне зменшення споживчого попиту [25]. У наступні роки простежується тенденція до росту кредитування фізичних осіб. З 2017 року по 2019 рік об'єми кредитування фізичних осіб зросли на 32,5%, а обсяги кредитування юридичних осіб навпаки зменшились на 0,6% (рис. 2.4.).

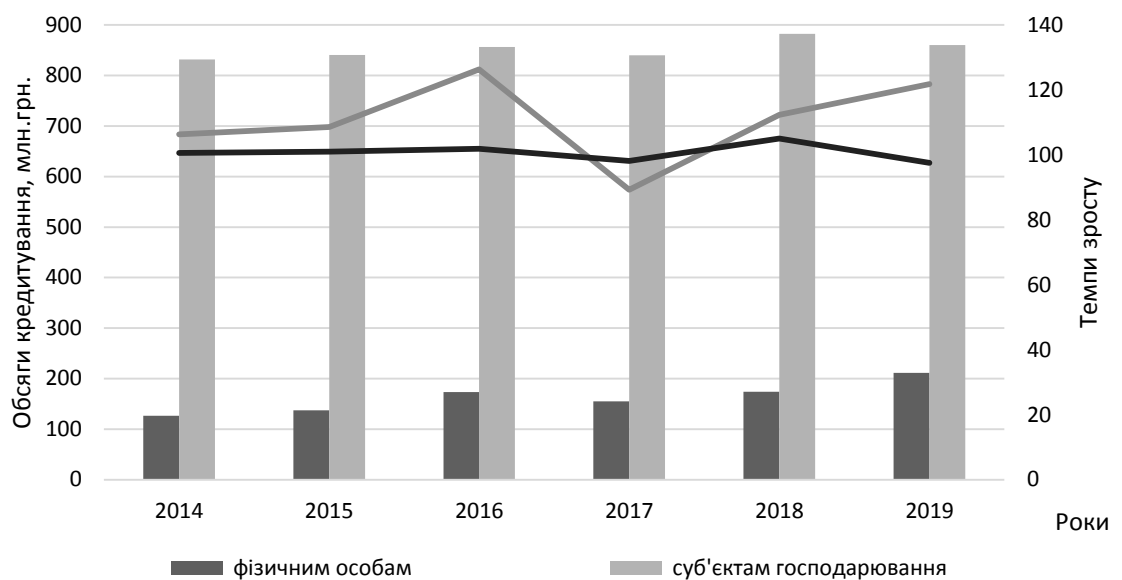

Рис. 2.4. Зміни обсягів кредитування фізичних та юридичних осіб та їх динаміка за 2014-2019 рр. (побудовано автором за джерелом [20])

2.3. Аналіз сезонних коливань та циклічності кредитної діяльності банківської системи України

Існує твердження про те, що кредитна діяльність має сезонний характер є сумнівним [29]. Для знаходження та обчислення сезонних коливань використовують індекс сезонності, який розраховується по формулі:

$$I_s = \frac{\bar{y}_i}{\bar{y}} \times 100, \% \quad (2.1)$$

де \bar{y}_i – середнє значення показника за i -й період року;

\bar{y} – загальне середнє значення за всі роки.

Використовуючи статистичну інформацію Національного Банку України по місяцям за про загальні обсяги кредитування всіх секторів економіки за роки, розрахуємо індекс сезонності, який представлено у Додатку А. Використовуючи отримані дані, побудуємо графік сезонної хвилі по місяцям (рис. 2.5).

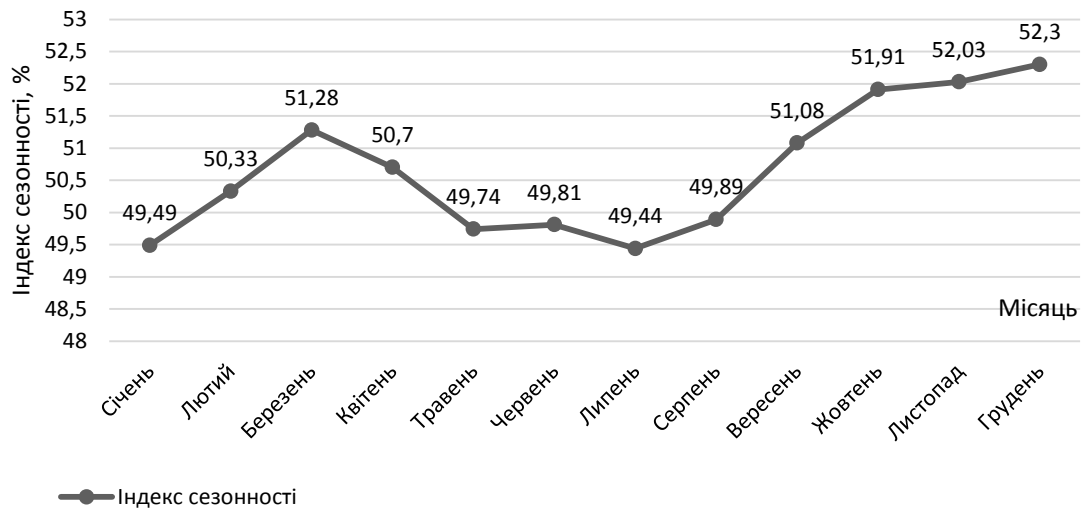

Рис. 2.5. Сезонна хвиля кредитної активності по місяцям, у відсотках

Графік сезонної хвилі кредитної активності по кварталам (рис. 2.6).

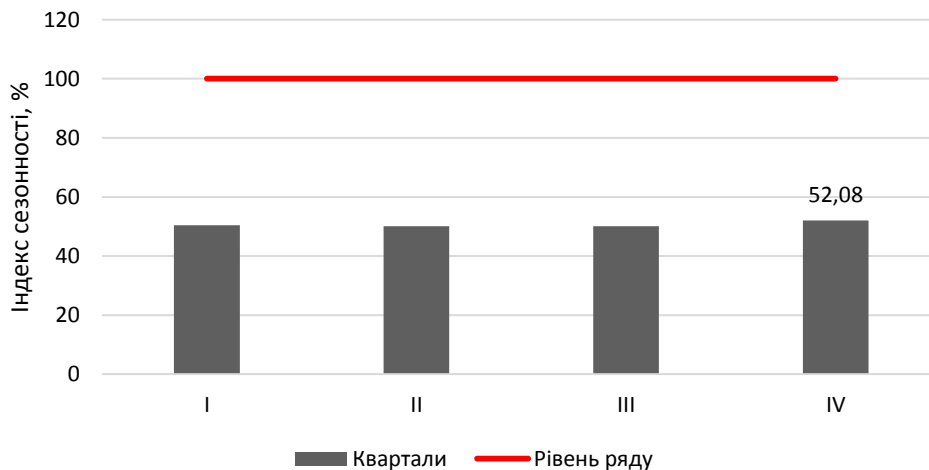

Рис. 2.6. Сезонна хвиля кредитної активності по кварталам, у %

Проаналізувавши графіки, можна помітити такі тенденції в розвитку кредитної діяльності: з січня по березень відбувається різкий ріст кредитної активності на 1,8%. Далі до липня значення поступово знижується до тієї

самої відмітки, як у січні. З липня по грудень спостерігається період росту кредитної активності. Максимальне значення досягається у грудні (рис. 2.5).

Якщо дивитись на поквартальну сезонну хвилю, то чітких сезонних коливань не помічається. Лише незначне підвищення у IV кварталі на 1,9%, порівнюючи за попереднім кварталом.

2.4. Матричний аналіз кредитної діяльності банківської системи України

Кредитна діяльність банківської системи, як і будь-яка сфера діяльності в економіці має свої закони, принципи, умови, проблеми [28]. Для більш детального дослідження проблем та перспектив розвитку кредитної діяльності банківської системи проведемо PEST-аналіз на основі джерел [19,18,24] (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

PEST-аналіз кредитної діяльності банківської системи України

P (POLITICAL)	E (ECONOMICAL)
<ul style="list-style-type: none"> – Закон України «Про відновлення кредитування» – Закон України «Про кредитування» – Закон України «Про банки і банківську діяльність» – Закон України «Про кредитні операції банку» – Закон України «про споживче кредитування» – Зміна норми обов'язкового резервування – Зміна облікової ставки – Політична нестабільність – Непрозорість, невідповідальність 	<ul style="list-style-type: none"> – Інфляційні процеси – Економічний стан в державі – Макроекономічне середовище – Занад-то високі відсоткові ставки – Розвиненість кредитної системи – Коливання в потребі оборотного капіталу – Зміна пропорції надлишкових коштів і необхідності в них в економіці – Розвиток підприємницької діяльності – Рівень заробітної плати – Рівень безробіття – Стабільність курсу валют
S (SOCIO-CULTURAL)	T (TECHNOLOGICAL)
<ul style="list-style-type: none"> – Рівень життя населення – Вимоги до рівня відсоткових ставок – Система взаємодії банку з клієнтом – Довіра до банківської системи – Програми лояльності – Ставлення до грошей 	<ul style="list-style-type: none"> – Неefективна робота з клієнтами – Ресурсна база банку – Ліквідність та рентабельність банку – Маркетинг – Низький рівень впровадження інновацій та нових технологій, систем

	контролю та регулювання
--	-------------------------

Для більш детальної оцінки кредитної діяльності банківської системи України проведемо SWOT-аналіз, у якому розгорнуто розглянемо сильні та слабкі сторони кредитної діяльності, а також головні проблеми та перспективи подальшого розвитку (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

SWOT-аналіз кредитної діяльності банківської системи України

	Сильні сторони (STRENGTHS)	Слабкі сторони (WEAKNESSES)
Внутрішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – Відсутність обмежень на кредитування в іноземній валюті – Зростання частки кредитів у загальних активах банків – Ріст кількості кредитів в національній валюті – Зростання обсягів споживчого кредитування та кредитування сектору підприємництва – Тенденція до поступового зниження облікової ставки – 	<ul style="list-style-type: none"> – Високий відсоток проблемних кредитів – Високий рівень ризику неповернення коштів за кредитами – Застаріла система кредитних стандартів – Відсутність контролю за цільовим використанням кредитних ресурсів – Недосконала система бухгалтерського обліку – Система управління та контролю має слабкі сторони – Низький рівень захисту прав кредиторів та позичальників – Дефіцит довгострокових ресурсів в банківській системі – Занадто високі відсоткові ставки
	Можливості (OPPORTUNITIES)	Загрози (THREATS)
Зовнішнє середовище	<ul style="list-style-type: none"> – Врахування досвіду країн з розвинутою ринковою економікою – Проведення реформ – Впровадження інноваційних процесів – Розвиток маркетингу банків – Розробка та впровадження нових пропозицій та програм 	<ul style="list-style-type: none"> – Інфляційні процеси – Негативні тенденції розвитку економіки – Відсутність інноваційних процесів у сфері кредитування – Низький рівень життя населення – Невдала стратегія грошово-кредитної політики – Політична нестабільність

Проведені матричні аналізи кредитної діяльності банківської системи України показали, що є багато проблем в розвитку кредитування, які обов'язково потрібно вирішувати для подальшого нормального розвитку

економіки країни. Але й спостерігаються позитивні тенденції розвитку, що дає надію на майбутню стабільність ринкової економіки України.

Висновки за II розділом

Найбільшою частиною кредитних ресурсів володіють банки з іноземних банківських груп і найбільша частина цих ресурсів іде на кредитування корпоративного сектору. Суб'єкти економічної діяльності віддають перевагу кредитам в національній валюті, так як через проведення політики «плаваючого курсу» курс валют в країні стрімко виріс і зараз залишається на рівні 23-25 грн. за 1 долар США. Більше за все кредитується сфера сільського господарства та виробництва харчових продуктів.

Обсяги кредитування поступово збільшуються з кожним роком, особливо активно збільшується частка споживчих кредитів. Як інструмент грошово-кредитної політики, облікова ставка має нестабільний характер, але спостерігається тенденція до зниження, що насамперед веде до зниження відсоткової ставки по кредитам. Кредитування не має чітко вираженої сезонності, але зі змінами на декілька відсотків взимку.

На даний момент часу у кредитній діяльності банківської системи більше слабких сторін, ніж сильних. Важливою є проблема впровадження інноваційних процесів та програм, а також вдосконалення систем управління і регулювання кредитної діяльності.

На основі проведеного аналізу побудуємо прогнозну модель подальшого розвитку кредитної діяльності банківської системи України і розробимо рекомендації у наступному розділі.

РОЗДІЛ 3

ПРОГНОЗУВАННЯ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ КРЕДИТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

3.1. Прогнозування кредитної діяльності банківської системи України

Прогнозування – це метод, в якому використовується як накопичений у минулому досвід, так і поточні припущення щодо майбутнього з метою його визначення [27].

Для розуміння подальшого розвитку кредитної діяльності банківської системи України зробимо прогноз загальних обсягів кредитування на 2019-2020 роки методом екстраполяції. [20] Обсяги кредитування збільшуються по прямій, тому обираємо математичну функцію рівняння прямої за формулою:

$$\bar{y}_t = a + bt \quad (3.1)$$

Для рішення такої лінійної залежності необхідно знайти параметри a, b та час – t , розв'язавши систему нормальних рівнянь. Знаходимо параметри a і b за формулами:

$$a = \frac{\sum y_i}{n(t)} \quad \text{та} \quad b = \frac{\sum y_i t_i}{\sum t_i^2} \quad (3.2 - 3.3)$$

де y_i – обсяги кредитування за i -й період року; n – кількість періодів; t – час.

Для розрахунку параметрів необхідно виконати кодування часу показника обсягу кредитування, яке наведено в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Кодування часу показника загального обсягу кредитування

Роки	y_i	t_i	t_i^2	$y_i * t_i$	\bar{y}_t	ε	$ y_i - \bar{y} $
2014	857930	-2	4	-1715860	882223,6	24293,6	24293,6
2015	996768	-1	1	-996768	940654,8	-56113,2	56113,2
2016	988696	0	0	0	999086	10390	10390
2017	1007132	1	1	1007132	1057517	50385,2	50385,2
2018	1144904	2	4	2289808	1115948	-28955,6	28955,6
Всього	4995430	0	10	58431,2	4995430	0	170137,6
2019		3	9		1174380		
2020		4	16		1232811		

Згідно розрахованих даних $a=999086$ і $b=58431,2$. Звідки лінійна функція має такий вигляд: $\bar{y}_t = 999086 + 58431,2 * t$. Оскільки відхилення $\sum \varepsilon = 0$ і $\sum y_i = \sum \bar{y}_t = 4995430$ млн. грн., отже модель обрано правильно. Розрахуємо помилку прогнозу за формулою 3.4:

$$\mu = \pm \sqrt{\frac{\sigma^2}{n}}, \quad \text{де} \quad \sigma^2 = \frac{\sum |y_i - \bar{y}|}{n}, \quad (3.4 - 3.5)$$

звідки $\sigma^2 = 170137,6/5 = 34027,52$ млн. грн.

$$\mu = \pm \sqrt{\frac{34027,52}{5}} = \sqrt{6805,504} = 82,46 \text{ млн. грн.}$$

Середнє квадратичне відхилення $\sigma = \sqrt{\sigma^2} = 184,46$ млн. грн., а коефіцієнта варіації $V_\sigma = \frac{\sigma}{\bar{y}} * 100 = \frac{184,46}{999086} * 100 = 0,02\%$.

Результати виконаного прогнозу представимо на рис. 3.2.

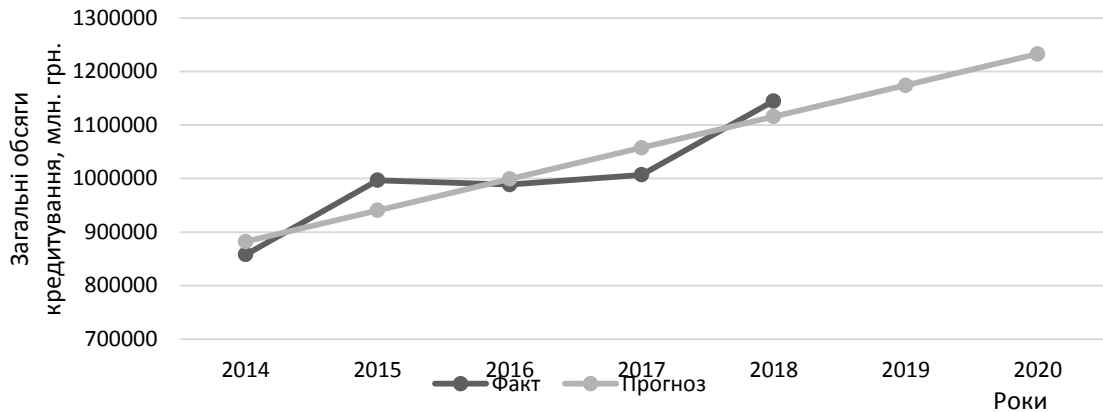

Рис. 3.2 Прогноз загальних обсягів кредитування в Україні на 2019-2020 роки, в млн.грн. (побудовано автором за джерелом [20])

Загальні обсяги кредитування за останні роки мають тенденцію до росту, крім періоду з 2015 року по 2016 рік. За результатами проведеного дослідження, прогнозне кредитування в 2019 році очікуються в інтервалі від 1 166 134 млн. грн. до 1 256 840 млн. грн., а в 2020 році – від 1 150 351 млн. грн. до 1 315 271 млн. грн. (табл. 3.2):

Аналогічно побудуємо прогноз обсягів кредитування фізичних осіб на 2019-2020 роки методом екстраполяції.

Таблиця 3.2

Прогнозні значення загальних обсягів кредитування на 2019-2020 роки

Рік	Теоретичний прогноз, млн. грн.	Песимістичний прогноз, млн. грн.	Позитивний прогноз, млн. грн.
2019	1 174 380	1 166 134	1 256 8401
2020	1 232 811	1 150 351	1 315 271

Згідно розрахованих даних про обсяг кредитування фізичних осіб:
 $a=166210$ і $b=11353,2$, лінійна функція: $\bar{y}_t = 166210 + 11353,2 * t$.

Таблиця 3.3

Кодування часу показника обсягу кредитування фізичних осіб для
прогнозу

Роки	Обсяги, млн. грн.	t_i	t_i^2	$y_i * t_i$	\bar{y}_t	ε	$ y_i - \bar{y} $
2014	137343	-2	4	-274686	143503,5	6160,4	6160,4
2015	175711	-1	1	-175711	154856,6	-20854,4	20854
2016	157387	0	0	0	166209,8	8822,8	8822,8
2017	157287	1	1	157287	177563,0	20276	20276
2018	203321	2	4	406642	188916,2	-14404,8	14405
Всього	831049,09	0	10	113532	831049,1	0	70518
2019		3	9		200269,4		
2020		4	16		211622,5		

Оскільки відхилення $\sum \varepsilon = 0$ і $\sum y_i = \sum \bar{y}_t = 831049,1$ млн. грн., отже модель обрано правильно.

$$\sigma^2 = 70518/5 = 14103,6 \text{ млн. грн.}$$

$$\mu = \pm \sqrt{\frac{14103,6}{5}} = 2820,72 = 53,11 \text{ млн. грн.}$$

Середнє квадратичне відхилення $\sigma = 118,76$ млн. грн., а коефіцієнта
варіації $V_\sigma = \frac{118,76}{166210} * 100 = 0,07\%$.

Результати виконаного прогнозу представимо на рис. 3.3.

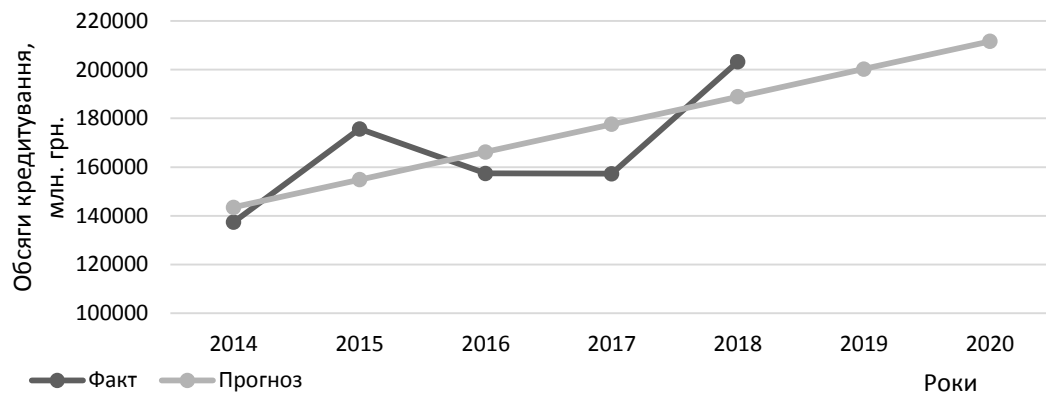

Рис. 3.3 Прогноз обсягів кредитування фізичних осіб в Україні на 2019-2020 роки, в млн.грн. (побудовано автором за джерелом [20])

Загальні обсяги кредитування фізичних осіб за останні роки мають тенденцію до росту, крім періоду з 2015 року по 2016 рік. За результатами проведеного дослідження, прогнозне кредитування в 2019 році очікується в інтервалі від 194 909 млн. грн. до 205 629 млн. грн., а в 2020 році від 206 262 млн. грн. до 216 982 млн. грн. (табл. 3.4):

Таблиця 3.4

Прогнозні значення обсягів кредитування фізичних осіб на 2019-2020 роки

Роки	Теоретичний прогноз, млн. грн.	Песимістичний прогноз, млн. грн.	Позитивний прогноз, млн. грн.
2019	200 269	194 909	205 629
2020	211 622	206 262	216 982

Аналогічно побудуємо прогноз обсягів кредитування юридичних осіб на 2019-2020 роки методом екстраполяції. Згідно розрахованих даних $a=851287,2$ і $b=24682,8$, а лінійна функція має вигляд: $\bar{y}_t = 851287,2 + 24682,8 * t$.

Оскільки відхилення $\sum \varepsilon = 0$ і $\sum y_i = \sum \bar{y}_t = 4256436$ млн. грн., отже модель обрано правильно.

$$\sigma^2 = 66142/5 = 13228,4 \text{ млн. грн.}$$

$$\mu = \pm \sqrt{\frac{13228,4}{5}} = 2645,68 = 51,44 \text{ млн. грн.}$$

Кодування часу показника обсягу кредитування юридичних осіб для
прогнозу

Роки	Обсяги, млн. грн.	t_i	t_i^2	$y_i * t_i$	\bar{y}_t	ε	$ y_i - \bar{y} $
2014	812547	-2	4	-1625094	801922	-10625,4	10625
2015	830632	-1	1	-830632	826604	-4027,6	4027,6
2016	829774	0	0	0	851287	21513,2	21513
2017	864412	1	1	864412	875970	11558	11558
2018	919071	2	4	1838142	900653	-18418,2	18418
Всього	4256436	0	10	246828	4256436	0	66142
2019		3	9		925336		
2020		4	16		950018		

Середнє квадратичне відхилення $\sigma = 115,01$ млн. грн., а коефіцієнта варіації $V_\sigma = \frac{115,01}{851287,2} * 100 = 0,01\%$.

Результати виконаного прогнозу представимо на рис. 3.4.

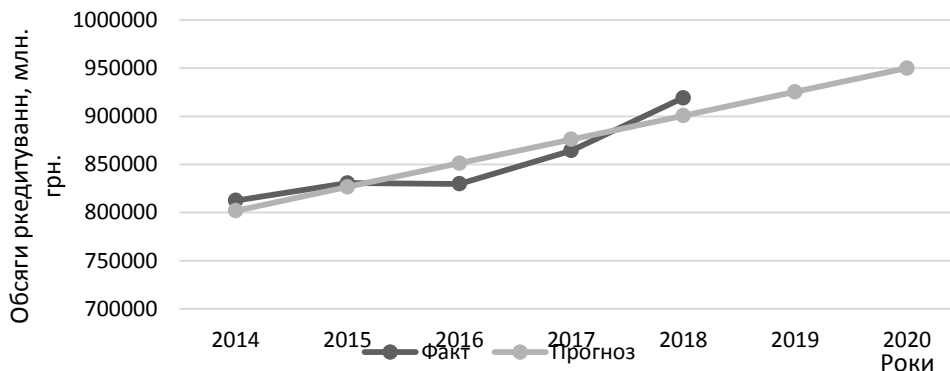

Рис. 3.4 Прогноз кінцевого кредитування юридичних осіб в Україні на 2019-2020 роки, в млн.грн. (побудовано автором за джерелом [20])

Загальні кінцеві обсяги кредитування юридичних осіб за останні роки мають тенденцію до росту. За результатами проведеного дослідження, прогнозне кредитування в 2019 році очікується в інтервалі від 873 896 млн. грн. до 976 776 млн. грн., а в 2020 році від 898 578 млн. грн. до 1 001 458 млн. грн.

3.2. Рекомендації щодо покращення кредитної діяльності банківської системи України

Кредитні операції – це більша половина активів всіх банків країни. Зважаючи на те, що економіка знаходиться на етапі спроб вийти з кризової ситуації та почати розвиватися до нового етапу, дуже важливим є питання про аналіз та підвищення ефективності кредитної діяльності банківської системи. Ефективна організація кредитної діяльності банківської системи України має значний вплив на економіку в цілому. Отже, можна визначити такі рекомендації щодо покращення роботи кредитного сектору банків (рис. 3.5).

Постійний аналіз стану кредитоспроможності кожного окремого позичальника через оцінку змін кредитних можливостей клієнта та визначення необхідних заходів у разі виникнення проблемних ситуацій

Встановлення жорсткіших вимог до кредитування

Посилення контролю за кредитними ризиками та формування дієвих систем управління кредитним ризиком у банку, зокрема пропонувати програми реструктуризації кредитів з максимальної прострочкою, але й при перших ознаках проблемності кредитів

Більша увага до маркетингу комерційних банків

Розширення обсягу пропонованих програм кредитування

Удосконалення кредитних технологій, особливо для фіз. осіб

Модифікація менеджерів, залучення більш кваліфікованих, молодих працівників, які зможуть підняти рівень сервісу та бренду банків

Підвищення рівня взаємодії банку з потенційними клієнтами

Розробити та упровадити нову систему класифікації ризиків для подальшого ранжування кредитів за їх надійністю як найменше раз у місяць

Виділити окрему посаду для моніторингу цільового направлення кредитних ресурсів, платоспроможності позичальників та контролю ризиків

Стимулювати довгострокові кредитні відносини між банками та суб'єктами підприємницької діяльності

Оптимізувати процентну політику щодо кредитування малого та середнього бізнесу

Удосконалення юридичної основи заборгованості та відповідних економічних процесів видозміни заборгованості

Висновки за III розділом

Сьогодні Україна намагається вийти на принципово новий рівень розвитку. Економіка є одним з найважливіших напрямків цього розвитку. І питання поліпшення сфери кредитної діяльності банківської системи країни

стає дуже актуальним так, як кредитні операції складають більшу половину всіх активів банківського сектору і саме на їх збільшення зараз направлена політика держави. Прогнозування за допомогою метода екстраполяції показало, що вже в 2019 році кінцеві обсяги кредитування збільшаться до 1 174 380 млн.грн., що на 29 476 млн. грн. більше ніж в попередньому році. В прогнозованому 2020 році обсяги кредитування мають становити вже 1 232 811 млн. грн. Збільшення обсягів кредитування стане показником розвитку економіки, активізації підприємницької діяльності та збільшення споживчого попиту. Але щоб досягти цих результатів, Україна повинна провести ряд реформ у банківській системі.

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, сучасними тенденціями розвитку кредитної діяльності банківської системи України є:

- ріст активів банків за рахунок росту обсягів кредитування;
- помітне збільшення кількості непрацюючих кредитів;
- переважно короткострокове кредитування;
- суб'єкти економічної діяльності віддають перевагу кредитам в національній валюті, чим в іноземній;
- поступове збільшення споживчих кредитів;
- зниження облікової ставки, а також відсоткової ставки по банківським кредитам.

Ці тенденції зумовлені такими факторами, як:

- кризова ситуація в економіці та повільні темпи виходу з неї;
- низький рівень захисту як кредиторів, так і позичальників;
- недостатнє нормативно-правове регулювання зі сторони держави;
- помітне збільшення частки проблемних кредитів та відсутність інструментів та підрозділів для боротьби з ними [30];
- дефіцит дострокових ресурсів в банківській системі держави;
- над-то високі відсоткові ставки за кредитами;
- обмежений доступ зв'язку національних банків з міжнародними;
- недосконала система управління кредитними ресурсами.

Для покращення загальної ситуації в кредитній діяльності банківських систем необхідно провести реформи та розробити і застосувати інноваційні процеси, програми, системи:

- переорієнтація менеджменту банків відповідно до нових умов ринку і перехід на такі принципи надання кредитів, як збільшення обсягів кредитування при зниженні відсоткової ставки;
- зменшення кредитних ризиків;

- удосконалення механізму надання кредитів;
- більш точна перевірка кредитоспроможності позичальників та направленість кредитних ресурсів;
- розробка єдиної методичної бази організації кредитування;
- адаптувати міжнародний досвід у систему кредитування України;
- впровадження системи регулярної оцінки ефективності діяльності комерційних банків та визначення рейтингових показників.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Завадська Д. В. , Пеліван Д. А. Визначення стратегічної диспропорції кредитування. *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики*. 2015. №1(18). С. 78-87
2. Відлацький В. С. , Олійник А. Н. Сучасний стан міжбанківських кредитних операцій та їх дієвість у забезпеченні ліквідності банківської системи України. *Кримський економічний вісник*. – 2014. – №3(10). – С. 14-17
3. Денежко К. А. , Жиліна Ю. П. Поліпшення методики оцінки кредитоспроможності позичальників банками України. *Управління розвитком*. 2013. №17. С. 8-11
4. Дзюблюк О. В. Грошово-кредитна система України в умовах ринкових перетворень в економіці: монографія. Тернопіль, 2007. 309 с.
5. Доценко І. О. Сучасні тенденції розвитку банківського споживчого кредитування в Україні сектору/ І.О. Доценко // *Економіка і суспільство*. – 2018. – № 14. – С. 792–798
6. Про банки і банківську діяльність Закон України від 07.12.2000 № 2121-III/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
7. Про споживче кредитування. Закон України від 15.11.2016 № 1734-VIII/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1734-19>
8. Зверяков М. І. Управління фінансовою стійкістю банків: навчальний посібник. Одеса, 2014. 484 с.
9. Коваленко В. В. Кредитна діяльність банків України: проблеми та перспективи розвитку: монографія. Одеса, 2015. 217 с.
10. Коваленко В. В. Кредитний менеджмент в системній організації ефективної діяльності банків *Економічний форум*. 2014. №4. С. 214-222
11. Коваленко В. В. Кредитний ринок України: проблеми та перспективи розвитку *Регіональна економіка та управління*. 2015. №6. С. 79-82

12. Коваленко В. В. Трансформаційні напрями розвитку банківської системи України. *Економічний форум*. 2015. № 2. С. 286-295
13. Колодізев О. М. Колесніченко В. Ф. Гроші і кредит: підручник. Київ, 2010. 615 с.
14. Лаврик О. Л. Аналіз банківського кредитування в сучасних умовах розвитку економіки України. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2016. № 2. С. 69-80
15. Макаренко Ю. П. Управління кредитними ризиками банків: монографія / Ю. П. Макаренко, В. В. Бобиль / За заг. ред. Ю. П. Макаренка. – Дніпропетровськ, 2014. 266 с.
16. Малахова О. Л. , Тетюк С. В. Кредитна діяльність банків як базова передумова забезпечення фінансової стійкості банківської системи України. *Економічний аналіз*. 2014. №1(16). С. 275-284
17. Неізнана О. В. Дослідження сучасного стану кредитування економіки України з боку банківського сектору *Ефективна економіка*. 2018. № 3. С. 43-48
18. Міністерство Фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua>
19. Національний Банк України. URL: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593
20. Паєнтко Т. В. , Савельєва З. В. Сучасні тенденції банківського кредитування фізичних осіб в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. №10. С. 40-43
21. Петрушко Я. Р. Кредитна діяльність банку та основні етапи її організації. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. №20(2). С. 166-170
22. Петрушко Я. Р. Кредитна політика як основа ефективної кредитної діяльності банку. *Інноваційний розвиток: освіта та наука XXI століття* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. Київ , 2018. С. 70-72
23. Петрушко Я. Р. Сучасний стан кредитної діяльності України. *Фінансовий простір*. 2018. №13. С. 97-103

24. Рогожнікова Н. В. Основні тенденції банківського кредитування в сучасних умовах фінансово-економічної кризи. *Фінансовий простір*. 2015. №3. – С. 72-80
25. Росола У. В. , Щока Н. В., Ярмолюк М. С. Кредитна політика та аналіз сучасного стану кредитного ринку України. *Науковий вісник Мукачівського державного університету*. 2018. №1. С. 181-188
26. Савлук М. І. Гроші та кредит: підручник. Київ, 2001. 604 с.
27. Семенча І. Є. , А. А. Ткачова Управління банків кредитами у сучасних економічних умовах в Україні: проблеми та шляхи подолання. *Ефективна економіка*. 2014. №6. С. 94-98
28. Тарасевич Н. В. Види та значення комплексної оцінки фінансового стану банку. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2014. №4(51). С. 361-365
29. Тисячна Ю. С. Методичні підходи до оцінки якості кредитного портфеля банку. *Проблеми економіки*. 2014. №1. С. 278-283

Додаток А. Розрахунок індексу сезонності кредитної активності в Україні за 2016-2018 роки

Таблиця А.1

Місяць	Обсяги за роками, млн.грн.			Сума за 3 роки	Середньо-місячний за 3 роки	Індекс сезонності, в %	Індекс сезонності по кварталам, в %
	2016	2017	2018				
Січень	1009768	1005923	1090914	3106605	1035535	49,5	50,4
Лютий	1033638	996205	1129104	3158947	1052982	50,3	
Березень	1069461	1036198	1112905	3218564	1072854	51,3	
Квітень	1032872	1032221	1117340	3182433	1060811	50,7	50,0
Травень	997581	1005573	1118777	3121931	1040643	49,7	
Червень	988231	1016962	1120933	3126126	1042042	49,8	
Липень	960767	1017555	1124608	3102930	1034310	49,4	50,1
Серпень	964794	1020015	1146459	3131268	1043756	49,9	
Вересень	991607	1022649	1191835	3206091	1068697	51,0	
Жовтень	995304	1042276	1220435	3258015	1086005	51,9	52,0
Листопад	989268	1055464	1221280	3266012	1088670	52,0	
Грудень	988686	1057547	1236725	3282958	1094319	52,3	
Всього	12021978	11302664	13831316	37155958	2092162		

АНОТАЦІЯ

конкурсної наукової роботи під шифром «ПОТЕНЦІАЛ КрУ»

Актуальність теми полягає у тому, що кредитування клієнтів – одна з основних економічних функцій будь-якого банку. Від рівня виконання своїх кредитних функцій і використання кредитного потенціалу залежить не тільки положення банку на ринку, а й економічний стан регіону, області, в якій цей банк функціонує. Якщо не дивитись на те, що кредитна діяльність є найбільш ризикованою частиною активів банку, то можна виділити найголовніший плюс – це найприбутковіша діяльність банку.

Мета роботи є статистичне визначення обсягів, структури та динаміки результатів кредитної діяльності банківської системи України та їх статистичний аналіз.

Для досягнення мети необхідно виконати такі **завдання**: визначити соціально-економічну сутність кредитної діяльності банківської системи України; розглянути основні форми та види кредитування; дослідити проблеми та перспективи розвитку кредитної діяльності банківської системи України; виконати структурний, динамічний та матричний аналіз показників кредитної діяльності банківської системи й аналіз сезонності; розробити прогноз та проект вдосконалення розвитку кредитної діяльності банківської системи України.

У дослідженні використано **методи** теоритичного узагальнення, порівняльного аналізу даних, статистичні, графічні, матричні, економіко-математичні моделі прогнозування та інші.

Робота складеться зі вступу, трьох розділів, загальних висновків та пропозицій. Загальний обсяг роботи 30 сторінок. У роботі міститься 13 рисунків та 10 таблиць, 30 джерел літератури.

Ключові слова: кредитна діяльність, банк, Україна, аналіз, показник, банківська система, кредит, економіка, комерційний банк.